

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 16.7.2008
COM(2008) 465 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI**

Eiropas rūpnieciskā īpašuma tiesību stratēģija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI

Eiropas rūpnieciskā īpašuma tiesību stratēģija

1. IEVADS

Intelektuālā īpašuma tiesības nosaka nemateriālā īpašuma aizsardzību. Piemēram, ja tiek pārdots gatavs izstrādājums, tas pieder pircējam. Savukārt intelektuālā īpašuma tiesības pieļauj, ka saistītie nemateriālie elementi paliek izstrādājuma radītāja vai izgudrotāja īpašumā. Šie nemateriālie elementi ir izstrādājuma ideja vai izgudrojums, kā arī nosaukums vai zīmes, kas konkrēto izstrādājumu ļauj atpazīt starp citiem izstrādājumiem. Parasti intelektuālo īpašumu var iedalīt divās pamatkategorijās: rūpnieciskais īpašums un autortiesības. Šajā Komisijas paziņojumā uzmanība ir pievērsta **rūpnieciskā īpašuma tiesībām**¹.

Patenti un preču zīmes ir vispazīstamākās rūpnieciskā īpašuma tiesības. Patenti ir ekskluzīvas, ierobežota termiņa tiesības, kas tiek garantētas izgudrotājam apmaiņā pret izgudrojuma tehnisko informāciju. Savukārt preču zīmēm, kas norāda preču un pakalpojumu izcelsmi, nav tiesību maksimālā noilguma laika, ja tās turpina izmantot tirdzniecībā. Tomēr abus šo tiesību veidus var uzturēt spēkā tikai tad, ja tiek samaksāta uzturēšanas maksa. Rūpnieciskā īpašuma tiesības ir dažādas un ietver arī mazāk zināmas tiesības, piemēram, dizainparaugus, ģeogrāfiskās norādes un augu šķirņu aizsardzību. Tomēr visām šīm tiesībām kopīgs ir tas, ka tās ļauj to īpašniekiem novērst, ka bez atļaujas izmanto nemateriālas vērtības ar iespējamu komerciālu vērtību neatkarīgi no tā, vai tā ir novatoriska izstrādājuma vai procesa ideja vai norāde patērētājam par izstrādājuma vai procesa izcelsmi.

Eiropai nepieciešamas stingras rūpnieciskā īpašuma tiesības, lai aizsargātu izgudrojumus un saglabātu konkurētspēju globālajā, uz zinātnes atziņām balstītajā ekonomikā. Eiropas Savienībā lielākā daļa reģistrēto rūpniecisko īpašuma tiesību ir aizsargātas Kopienas līmenī. Tomēr, kamēr nav noslēgta vienošanās par Kopienas patentu, uzņēmumiem nav šādas iespējas attiecībā uz patentiem. Lai aizpildītu šo plaisu, Komisija 2007. gada aprīlī publicēja paziņojumu², lai atjaunotu diskusiju par patentu sistēmu Eiropā un izklāstītu virzību uz Kopienas patentu un uzlabotu patentu jurisdikciju ES. Komisija uzskata, ka ir ļoti svarīgi panākt virzību šajā jomā, un no jauna apliecina nodomu kā prioritāti izvirzīt vienošanos par minētajiem priekšlikumiem.

Pērnā gada paziņojums bija stimulējošs virzībai uz risinājumu aktuāliem Kopienas likumdošanas jautājumiem patentu jomā. Tā kā nosacījumi risinājuma rašanai patentu jomā ir izveidoti, šā paziņojuma uzdevums pavērt iespējas tādas horizontālas un integrētas stratēģijas izveidei, kas piemērojama visam rūpnieciskā īpašuma tiesību spektram. Paziņojumā nav paredzēts salīdzināt relatīvās priekšrocības, ko sniedz oficiāli iedibinātas rūpnieciskā īpašuma tiesības un alternatīvi uzņēmējdarbības modeļi, piemēram, atvērtā pirmkoda programmatūra vai uzņēmējdarbības noslēpumi, bet gan pievērsta uzmanību rūpnieciskā īpašuma tiesībām kā

¹ Par autortiesībām Komisija nesen publicējusi zaļo grāmatu „Autortiesības uz zināšanām balstītā ekonomikā”, COM(2008) 466 galīgā redakcija.

² “Eiropas patentu sistēmas stiprināšana”, COM(2007) 165, galīgā redakcija.

tādām. Tajā analizētas esošās iniciatīvas nolūkā ierosināt pasākumus, kas sekmētu optimālu sistēmas darbību, lai Eiropa varētu sekmīgi risināt problēmas, ar nāksies saskarties turpmākajos gados.

2. UZDEVUMI

Stratēģiskajā ziņojumā par Lisabonas izaugsmes un nodarbinātības atjaunoto stratēģiju Komisija noteikusi, ka ieguldījumi zināšanās un inovācijās ir viena no četrām prioritārajām jomām mērķtiecīgai rīcībai laika periodā no 2008. līdz 2010. gadam³. Intelektuālā īpašuma aizsardzība ir galvenais pamatnosacījums inovācijām, kas stimulē ieguldījumus pētniecībā un attīstībā un zināšanu nonāksanu no laboratorijām tirgū. Skaidrs intelektuālā īpašuma tiesību režīms ir būtisks nosacījums vienotā tirgus darbībai un tam, lai “piektā brīvība” — zināšanu brīva aprite — kļūtu par realitāti. Tas var arī dot ieguldījumu plašākā politikā, lai rastu risinājumus aizvien nozīmīgākām vispārējām problēmām, piemēram, klimata pārmaiņām, pasaules iedzīvotāju novecošanai un iespējamai enerģētikas krīzei.

2.1. Rūpnieciskā īpašuma tiesību ekonomiskie un sabiedriskie labumi

Īpašums, neatkarīgi no tā, vai tas ir materiāls vai nemateriāls, ir vitāli svarīgs tirgus ekonomikas funkcionēšanai. Rūpnieciskā īpašuma tiesības, piemēram, patenti, dizainparaugi un augu šķirņu tiesības, dod stimulu jaunu izgudrojumu un citu inovāciju radīšanai, piešķirot izņēmuma tiesības uz ierobežotu laiku. Šādas rūpnieciskā īpašuma tiesības veicina jaunatnācēju iekļuvi tirgū, jo sekmē riska kapitāla piesaistīšanu un dod iespēju esošajiem tirgus dalībniekiem licencēt ražošanu. Neizkropļotas konkurences sistēmā sevišķi būtiskas ir preču zīmju tiesības, kas klientam ļauj atpazīt uzņēmumu izstrādājumus un pakalpojumus. Preču zīmes nodrošina ļoti efektīvu saziņu. No vienas puses, tās kalpo kā informācijas un reklāmas līdzeklis, no otras puses, tās ir simbols, ar kura palīdzību var veidot un atveidot uzņēmējdarbības garu un uzņēmuma tēlu. Ja nav konkurējošu atdarinājumu, ražotājs var palielināt savu tirgus daļu, paaugstināt rentabilitāti un klientu lojalitāti.

Tāpat arī patentu tiesības dod labumu ne tikai patenta īpašniekam, jo tās sekmē zināšanu izplatīšanu. Lai gan konkurentu uzņēmumi var zaudēt tirgus daļu konkurenta patenta dēļ, tie gūst labumu no jaunām tehnoloģiskām iespējām, ko paver publicētie izgudrojumi, un tas mazina vajadzību pēc inženieranalīzes ražošanas noslēpumu atklāšanai. Tādējādi var veidoties labvēlīgs inovāciju cikls, kas ilgtermiņā līdzsvaro sākotnēji augsto cenu efektu tirgus izņēmumtiesību periodā. Rūpnieciskajam īpašumam šajā gadījumā var būt pozitīva ietekme uz konkurenci, ja to papildina stingra konkurences noteikumu piemērošana, lai novērstu tiesību pārkāpumus.

Kā piemēru pozitīvai konkurences ietekmei uz rūpniecisko īpašumu var minēt tehnoloģijas kopfondu⁴ veidošanos patenta jomā, samazinot darījumu izmaksas un nosakot kumulatīvās autoratlīdzības robežu. Kopfondu radīšana nodrošina fondā ietverto tehnoloģiju kompleksu licencēšanu. Ja licenciāti pastāvīgi saņem pakalpojumus, kas saistīti ar licencētās tehnoloģijas izmantošanu, kopīga licencēšana un apkalpošana var vēl vairāk samazināt izmaksas.

³ “Stratēģiskais ziņojums par Lisabonas izaugsmes un nodarbinātības atjaunoto stratēģiju – jaunā cikla uzsākšana (2008.–2010. g.). Pārmaiņu tempa saglabāšana”, COM(2007) 803 galīgā redakcija, I daļa.

⁴ Komisijas paziņojums “Pamatnostādnes par EK līguma 81. panta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem”, OV C 101, 27.4.2004., 2. lpp.

Tomēr, neraugoties uz šīm priekšrocībām, rūpnieciskā īpašuma tiesības nav pašmērķis. Politikā jāmēģina rast kompromisu starp tiesību ekskluzivitāti un jaunu izstrādājumu un procesu izplatīšanu, lai rūpnieciskā īpašuma tiesības arī turpmāk dotu ekonomisku un sociālu labumu.

2.2. Mainīgā inovāciju vide

Globālā, uz zinātnes atziņām balstītā ekonomikā ir augusi inovācijas kā konkurences priekšrocību dzinēja nozīme; lai saglabātu konkurētspēju, ES uzņēmēji vairs nevar paļauties uz cenām. Šādos apstākļos maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) un sabiedriskām pētniecības iestādēm (tostarp universitātēm) ir aizvien lielāka loma, un rūpnieciskā īpašuma tiesību licencēšana kļūst aizvien svarīgāka. Komisija 2008.-2010. gada Lisabonas ciklā MVU veltījusi vēl lielāku ievērību, ierosinot jaunus pasākumus Eiropas Mazās uzņēmējdarbības aktā⁵. To, cik liela nozīme ir zināšanu nodošanai starp sabiedriskām pētniecības iestādēm un privāto sektoru, tādējādi sekmējot Eiropas konkurētspēju, Komisija nesen no jauna apliecinājusi savā ieteikumā dalībvalstīm. Ieteikums ietver Prakses kodeksu sabiedriskām pētniecības iestādēm par intelektuālā īpašuma pārvaldību⁶, un tā pamatā ir aicinājums izveidot Eiropas zināšanu nodošanas struktūru⁷. Ieteikums palīdzēs izveidot vienlīdzīgākus nosacījumus un sekmēs zināšanu nodošanu starptautiskā līmenī. Šajā jomā uzlabojumus var panākt, patentaizsardzībā saskaņoti definējot un piemērojot izņēmumu attiecībā uz pētniecību⁸. Turklāt, tā kā daudzas sabiedriskās pētniecības organizācijas aizvien vairāk orientējas uz uzņēmējdarbību, piemēram, veicot licencēšanu vai veidojot no pētniecības iestādēm atdalījušos uzņēmumus, to vajadzības kļūst aizvien līdzīgākas MVU vajadzībām. Tāpēc daudzi no MVU domātajiem pasākumiem, kas izklāstīti šajā paziņojumā, var dot labumu arī pētniecības iestādēm.

Kā intelektuālā īpašuma pārvaldības būtiskākajai daļai rūpnieciskā īpašuma tiesībām ir aizvien lielāka nozīme uzņēmumu vispārējā uzņēmējdarbības stratēģijā. Pēdējos gados ir būtiski pieaudzis pieprasījums pēc patentiem, preču zīmēm un citām reģistrētām tiesībām. Tomēr nozīmīgi kļūst arī citi veidi, kā aizsargāt tādu informāciju kā uzņēmējdarbības noslēpumi, jo tā dod pārkumu pār konkurentiem laika ziņā. Turklāt IST sektorā atklātā pirmkoda programmatūras uzņēmējdarbības modeļi pastāv līdzās patentētajiem modeļiem. Pērn veiktā apsekojumā 53 % Eiropas uzņēmumu vadītāju teica, ka divu gadu laikā intelektuālā īpašuma tiesību izmantošana būs ļoti svarīga vai kritiska viņu uzņēmējdarbības modelim, savukārt 35 % uzskatīja, ka tā tas ir jau apsekojuma laikā⁹. Tomēr intelektuālā īpašuma augošā nozīme vērtību radīšanā ir pretstatā tam, ka uzņēmumu pārskatos šis īpašums joprojām netiek aplūkots saskaņoti, un tas var kavēt finanšu resursu piesaistīšanu uzņēmumiem. Šo situāciju varētu mainīt nākamībā starptautiskā līmenī izstrādātas pārskata sistēmas par nemateriālo īpašumu.

⁵ “Vispirms domāt par mazākajiem – Eiropas Mazās uzņēmējdarbības akts”, COM(2008) 394 galīgā redakcija.

⁶ “Komisijas ieteikums par intelektuālā īpašuma pārvaldību zināšanu nodošanas darbībās un par prakses kodeksu universitātēm un citām sabiedriskām pētniecības iestādēm”, C(2008) 1329.

⁷ “Uzlabot zināšanu nodošanu starp pētniecības iestādēm un nozaru pārstāvjiem Eiropā: atvērtie jauninājumi”, COM(2007) 182 galīgā redakcija.

⁸ Izņēmums attiecībā uz pētniecību patentaizsardzībā nozīmē, ka pētnieki var izmantot patentētus paņēmienus eksperimentāliem vai privātiem un nekomerciāliem mērķiem. Šā izņēmuma piemērošanu ES dalībvalstīs patlaban izvērtē plašā pētījumā, sk.

http://www.eutechnologytransfer.eu/deliverables/experimental_use_exemption.pdf.

⁹ “The value of knowledge: European firms and the intellectual property challenge”, “Economist Intelligence Unit” baltā grāmata, ko 2007. gadā publicēja “Economist”.

2.3. Eiropas rūpnieciskā īpašuma tiesību stratēģija

Jau 19. gadsimtā tika iedibināti rūpnieciskā īpašuma aizsardzības starptautiskie principi¹⁰. 20. gadsimta beigās obligātie standarti tika iestrādāti TRIPs līgumā¹¹. 21. gadsimtā ir vajadzīga rūpnieciskā īpašuma tiesību stratēģija, lai nodrošinātu, ka Eiropa var risināt uzdevumus, ko izvirza globāla, uz zināšanām balstīta ekonomika. Intelektuālā īpašuma sistēmai arī turpmāk būtu jādarbības kā inovāciju katalizatoram un jāsekmē Lisabonas stratēģijas mērķu sasniegšana. Lai to panāktu, Komisija ir noteikusi šādus kritērijus: sistēmai jābūt **kvalitatīvai** un jābalstās stingriem pārbaudes standartiem; **pieejamai**, samērojot izmaksas ar kvalitāti un tiesisko noteiktību, **konsekventai**, nodrošinot vienotu tiesību aktu skaidrojumu un vienādu tiesvedību, kā arī **līdzsvarotai**, nodrošinot lietderīgu izgudrojumu izdevīgu izmantošanu un vienlaikus ideju un inovāciju brīvu apriti¹².

Lai gan ES līmenī jau pastāv regulējums vairākām rūpnieciskā īpašuma tiesībām, patentu sfērā situācija ir ļoti atšķirīga. Saprotais, ka pieejamība, konsekvence un līdzsvars starp atlīdzību izgudrotājiem un ideju apriti tiktu krietni uzlabots, ieviešot Kopienas patentu un ES mēroga patentu jurisdikciju.

Paziņojumā izklāstīti pasākumi, kas ļautu izveidot kvalitatīvu rūpnieciskā īpašuma tiesību sistēmu, lai Eiropa varētu izmantot tās potenciālu, risinot uzdevumus, ko izvirza ekonomikas globalizācija. Stratēģija papildina paziņojumu par patentu sistēmu Eiropā, taču tajā aplūkots daudz plašāks jautājumu klāsts un intelektuālā īpašuma tiesības skatītas horizontālā griezumā¹³. Kvalitatīvas tiesības ir būtiska prasība visos sistēmas aspektos — uzņēmumu, tostarp MVU, atbalstam, zināšanu nodošanas sekmēšanai un tiesību reālai piemērošanai, lai apkarotu viltošanu un pirātismu. Tikai ar kvalitatīvu sistēmu Eiropa var izmantot jaunās izdevības, ko paver globālā ekonomika, un izpildīt savas saistības.

Šīs integrētās stratēģijas elementi ir savstarpēji atkarīgi un cits citu pastiprina, taču to uzskaitījums nebūt nav pilnīgs. Kopiena ir kompetenta svarīgos politikas aspektos, un tādēļ Komisijai ir pienākums palīdzēt risinājumu meklēšanā virzībai uz priekšu. Tomēr atbildība par sasniegumiem ir kopīga. Lisabonas programmas kontekstā dalībvalstis tiek aicinātas ievērot šo stratēģiju, veidojot pašas savas stratēģijas, cita starpā pievēršoties vienkāršošanas iespējām atbilstoši labāka regulējuma principiem. Tāpat arī citām ieinteresētajām personām, piemēram, izgudrotājiem, universitātēm, uzņēmumiem un gala lietotājiem ir būtiska loma un jāizdara apzināta izvēle rūpnieciskā īpašuma tiesību pārvaldībā.

3. RŪPNIECISKĀ ĪPAŠUMA TIESĪBU KVALITĀTE

Kvalitatīvai rūpnieciskā īpašuma tiesību sistēmai būtu jānodrošina vispārpieņemto mērķu sasniegšana — jāveicina inovācijas un jauno tehnoloģiju un zināšanu izplatīšana. Tas ir kas vairāk nekā tikai atsevišķu tiesību tehniskā un juridiskā izpēte, ja ņem vērā to ietekmi uz ekonomiku. Labi funkcionējošai sistēmai vienlīdz svarīgas ir gan kvalitatīvas tiesības, kas

¹⁰ Parīzes Konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību (pieņemta 1883. gadā Parīzē, pēdējo reizi pārskatīta 1967. gadā Stokholmā).

¹¹ Par intelektuālā īpašuma tiesībām, kas saistītas ar tirdzniecību, skatīt http://www.wto.int/english/docs_e/legal_e/27-trips_01_e.htm.

¹² “Jauninājumus veicinoša, moderna Eiropa”, COM(2006) 589 galīgā redakcija.

¹³ “Eiropas patentu sistēmas stiprināšana”, COM(2007) 165, galīgā redakcija.

nodrošina atlīdzību par juridiskajām prasībām atbilstošiem izgudrojumiem, gan uzņēmumiem un sabiedrībai nodrošināta, lietotājam draudzīga piekļuve informācijai par šīm tiesībām.

3.1. Patenti

Kopumā atzīst, ka patentu kvalitāte Eiropā ir augsta. Tomēr ieinteresētajām aprindām rūp patentu kvalitātes saglabāšana un uzlabošana Eiropā, un tās cenšas novērst trūkumus, kas raksturīgi dažām citām patentu iestādēm¹⁴. Šādas bažas ir arī Eiropas Parlamentam¹⁵. Piemēram, liels skaits tādu patentu tiesību, kas dublējas, var radīt papildu šķēršļus jauno tehnoloģiju komercializācijai, kas jau tagad pastāv “patentu biezokņos”¹⁶. Nekvalitatīvas tiesības vai arī veicināt problēmas ar “patentu troļļiem”¹⁷, kas radušās ASV tieslietu sistēmā.

Eiropā, tāpat kā visā pasaulē, patentu pieteikumu skaits aizvien pieaug. 2006. gadā Eiropas Patentu birojam (EPB) iesniegto patentu pieteikumu skaits gada laikā pirmo reizi pārsniedza 200 000 un palielinājās par 5,6 %¹⁸. Pieteikumi kļūst arvien apjomīgāki, un EPB iesniegto prasību un pieteikumu lappušu skaits pēdējo 20 gadu laikā ir dubultojies¹⁹. Patentu pieteikumu skaita un sarežģītības palielināšanās visā pasaulē ir novedusi pie aizvien lielāka neizskatītu pieteikumu apjoma²⁰, kas palielina tirgus nedrošību, ko rada citi faktori, tādi kā neizmantoti patenti. Turklāt aizvien lielāka daļa informācijas par pastāvošo tehnikas līmeni²¹ tiek publicēta valodās, kas nav Eiropas valodas, piemēram, ķīniešu un korejiešu valodā. Šīs tendences kopā ar pieteikumiem jaunās tehnoloģiju jomās patentu birojiem rada īpašas problēmas. Pastāv arī nepieciešamība uzņēmumiem un novatoriem uzlabot piekļuvi patentu informācijai.

Ir būtiski, lai patentus izsniegtu tikai tajos gadījumos, kad izgudrojumam patiešām ir novitāte. Slikta kvalitātes patentu tiesību piešķiršanai ir negatīvas sekas, kas veicina ekonomisko un tiesisko nenoteiktību. Lai tiktu galā ar paredzamo darba apjomu, EPB stratēģija ir “pacelt latīņu augstāk”, un patentu birojiem Eiropā būtu jāstrādā kopā, piemēram, kopīgi izmantojot darba rezultātus, lai saglabātu kvalitatīvas tiesības un nepieļautu patentu piešķiršanu tādās jomās, kurās patenti nav piešķirami, piemēram, programmatūras un uzņēmējdarbības metožu jomā. Pieteikumu izvērtētajiem pastāvīgi jāturpina profesionālā izglītošanās, lai sekotu līdzi jaunākajām tendencēm attiecīgajā jomā. Turklāt patentu biroju darbs ietver arī pieteikumu

¹⁴ Konsultācijas un atklāta izskatīšana par patentu politikas nākotni Eiropā 2006. gadā http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/hearing/preliminary_findings_en.pdf.

¹⁵ “Rīcībpolitikas varianti Eiropas patentu sistēmas pilnveidošanai” — pētījums, ko pasūtīja Eiropas Parlamenta Zinātnisko un tehnoloģisko iespēju novērtēšanas grupa (STOA) http://www.europarl.europa.eu/stoa/publications/studies/stoa16_en.pdf.

¹⁶ Par “patentu biezokni” sauc potenciālo problēmu, kad, ņemot vērā ar konkrētu izstrādājumu vai tehnoloģiju saistīto lielo patentu skaitu, inovācijas sektorā palēninās, baidoties no darbības apturēšanas un patentu pārkāpumu tiesvedības.

¹⁷ “Patentu troļļi” ir patenti īpašnieki, kuru galvenā nodarbošanās ir izmantot patentu tiesības, lai draudētu uzņēmumiem ar pārkāpumu tiesvedību, lai panāktu pagaidu noregulējumu un piespiestu trešās puses maksāt par licencēm.

¹⁸ Eiropas Patentu biroja 2006. gada pārskats <http://www.epo.org/about-us/office/annual-reports/2006.htm>.

¹⁹ “When small is beautiful: measuring the evolution and consequences of the voluminosity of patent applications at the EPO”, Eugenio Archontopoulos *et al.* Information Economics and Policy, 19. sēj., Nr. 2 (2007. gada jūnijs).

²⁰ Pasaulē ir 10 miljoni neizskatītu patentu, un Eiropas Patentu birojā vēl neveikto ekspertīžu skaits no 285 400 2005. gadā pieauga līdz 304 100 2006. gadā.

²¹ Informācija par esošo tehnikas līmeni sabiedrībai ir pieejama pirms kāda noteikta datuma un attiecas uz patentu pieteikuma oriģinalitāti un tādējādi arī uz piešķiramām patenta tiesībām.

noraidīšanu, un tas pienācīgi jāņem vērā, izvērtējot biroju darba rezultātus. Turklāt svarīga nozīmē ir arī ieinteresētajām personām, lai novērstu to, ka patentu biroji saņem pārāk daudz pieteikumu, kuros nav novitātes. Tādas iniciatīvas kā ekspertu veikta patentu pārskatīšana un brīvprātīgi izveidoti paraugprakses kodeksi, kas paredzēti saņemto pieteikumu līmeņa uzlabošanai, ir labs veids, kā uzlabot patentu kvalitāti aizvien pieaugošā pieprasījuma apstākļos.

Lietderīgie modeļi, kas pastāv dažās ES dalībvalstīs, ir līdzīgi patentiem, jo arī tie īpašniekam dod izņēmuma tiesības uz tehniskiem izgudrojumiem, taču tie ir derīgi īsāku laiku nekā patenti. Ar lietderīgo modeli aizsargātam izgudrojumam jābūt jaunam, taču nepieciešamais novitātes līmenis parasti ir zemāks nekā patentiem. Dalībvalstīs piešķirtie lietderīgie modeļi un nacionālie patenti, kuru novitāte netiek rūpīgi izvērtēta, ir ātrāks ceļš uz aizsardzību. Tomēr tos var uzskatīt par zemākas kvalitātes tiesībām nekā pārbaudītajiem patentiem, un tādēļ tie var palielināt to juridisko nenoteiktību.

Komisija

- uzsāks visaptverošu pētījumu par patentu kvalitāti, lai izanalizētu zemas kvalitātes tiesību riskus un izvērtētu veidus, kā novērst to esību Eiropā,

- pētīs neizmantotu patentu radīto iespējamo problēmu apmērus, tostarp izvērtējot šīs parādības cēloņus un ierosinot pretpasākumus.

Dalībvalstīs, kurās pastāv lietderīgie modeļi un patenti, kuru novitāte netiek izvērtēta, tiek aicinātas novērtēt, kā šādas tiesības sekmē inovācijas.

3.2. Preču zīmes

Eiropa ir atkarīga no spēcīgiem zīmoliem²². Šādā situācijā ir nepieciešama stingra preču zīmju aizsardzība, kas ir efektīva pret neatbilstošu licencēšanu, nelietošanu, negodīgu lietošanu vai pārkāpumiem.

Reģistrācijas procesiem, tostarp preču zīmju ekspertīzei, jābūt saskaņā ar augstiem kvalitātes standartiem, jo īpaši, lai pārliecinātos, ka reģistrācijas rezultātā tiek garantēta spēkā esības prezumpcija, tādējādi apmierinot klienta intereses. Tiem ir jābūt pārredzamiem, ticamiem, saskanīgiem un uzņēmumiem izmaksu ziņā pieņemamiem. ES līmenī Iekšējā tirgus saskaņošanas birojs (ITSB) ir veicis lietotāju apmierinātības aptauju. 2007. gada rezultāti liecina, ka pārstāvju un īpašnieku apmierinātība kopumā pieaugusi, sūdzības ir retākas un to risināšanas efektivitāte — lielāka. Tomēr vēl jāuzlabo situācija ar apelācijām, jo īpaši to izskatīšanas ātrums. Turklāt, neskatoties uz plašāku e-uzņēmējdarbības rīku izmantošanu, vajadzētu uzlabot ātrumu un ticamību. ITSB ir izveidojis kvalitātes vadības sistēmu, ieviesis pakalpojumu hartu, kurā ir noteikti mērķi lietotāju interesēs, un tā iecere ir kļūt par pilntiesīgu „e-organizāciju”²³.

Preču zīmju reģistrācija Kopienā dalībvalstīs ir saskaņota vairāk nekā 15 gadus, bet valstu un Kopienas preču zīmju tiesības vienlaikus pastāv vairāk nekā 10 gadus. Lai gan preču zīmju sistēma nepārprotami ir guvusi panākumus, ir pienācis laiks tās vispārējam izvērtējumam.

²² Eurobrand2007 pētījums, pieejams <http://study.eurobrand.cc/valueranking2007/>.

²³ Plašāka informācija pieejama ITSB tīmekļa vietnē: <http://oami.europa.eu/en/userscorner/default.htm>.

Komisija izvērtēs Kopienas un valstu preču zīmju sistēmu vispārējo darbību. Pētījumā tiks analizēta ES preču zīmju sistēmu ietekme uz ieinteresētajām personām, un tas varētu veidot pamatu turpmākai Kopienas preču zīmju sistēmu pārskatīšanai un ITSB un valstu biroju sadarbības uzlabošanai.

3.3. Citas rūpnieciskā īpašuma tiesības

Kopienas līmenī līdztekus preču zīmēm pastāv citas rūpnieciskā īpašuma tiesības. Kopienas dizainparauga²⁴ sistēmu izveidoja 2003. gadā, un pēc tam, kad ES 2008. gadā pievienojās Hāgas vienošanās Ženēvas aktam par dizainparaugu starptautisko reģistrāciju, pašlaik ir iespējas to aizsardzībai trešās valstīs. Lai gan valstu dizainparaugu likumi lielākoties ir saskaņoti ar dizainparaugu direktīvu²⁵, pieņemot priekšlikumu par rezerves daļu sekundārā tirgus liberalizāciju²⁶, būs nodrošināta daudz saskaņotāka sistēma vienotā tirgus apstākļos. Ņemot vērā šīs norises un relatīvi jauno Kopienas dizainparauga sistēmu, Komisija pagaidām neparedz dizainparauga sistēmas izvērtēšanu.

Agrāk ieviestās Kopienas aizsardzības sistēmas ietver ģeogrāfiskās izcelsmes norādes (ĢIN) un Kopienas augu šķirņu aizsardzību (KAŠA). EK nodrošina ĢIN reģistrēšanas sistēmas vīniem un lauksaimniecības un pārtikas produktiem ar aizsargātu cilmes vietas nosaukumu (ACVN) un aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi (AĢIN), kas attiecināma arī uz stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem²⁷. Šīs sistēmas patērētājiem ļauj būt drošiem, ka viņi iegādājas autentisku izstrādājumu, kura identitāte vai reputācija veidojusies izcelsmes reģionā. ĢI aizsardzības sistēmas un preču zīmju aizsardzības funkcijas un mērķi atšķiras. Tomēr abas sistēmas palīdz aizsargāt ražojumu nosaukumus pret ļaunprātīgu izmantošanu un atdarināšanu. Komisija pašlaik veic *ex post* novērtējumu par sistēmas vispārējo piemērošanu lauksaimniecības izstrādājumiem kopš 1992. gada. Pētījumā aplūkota arī saistība ar preču zīmēm. Komisija 2008. gadā publicēs arī zaļo grāmatu par lauksaimniecības produktu kvalitātes politiku, kas paredzēta, lai ar ieinteresētajām personām apspriestu produkcijas standartus, ražošanas prasības un kvalitātes sistēmas, tostarp tālāku ĢI sistēmu uzlabošanu. Turklāt Komisija arīdzan apsver tādu jautājumu kā ĢI aizsardzības nodrošināšana ražojumiem, kas nav lauksaimniecības produkti, kas nāktu par labu Eiropas un trešo valstu ražotājiem.

Attiecībā uz KAŠA sistēmu Kopienas Augu šķirņu birojs, kas garantē Kopienas augu šķirņu aizsardzību, ir pasūtījis izvērtējumu par tā uzdevumiem un darbībām. Vispārēju Kopienas KAŠA reglamentējošo tiesību aktu izvērtējumu varētu ieplānot pēc tam, kad būs pabeigts vērtējums par pašreizējo *acquis* par sēklu un augu pavairošanas materiāla tirdzniecību, kurā arī aplūkota saikne ar KAŠA sistēmu.

²⁴ Padomes 2001. gada 21. decembra Regula (EK) Nr. 6/2002 par Kopienas dizainparaugiem, OV L 3, 5.1.2002., 1. lpp.

²⁵ 1998. gada 13. oktobra Direktīva 98/71/EK par dizainparaugu tiesisko aizsardzību, OV L 289, 28.10.1998., 2. lpp.

²⁶ „Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko groza Direktīvu 98/71/EK par dizainparaugu tiesisko aizsardzību”, COM(2004) 582 galīgā redakcija.

²⁷ Aizsardzību nodrošina trīs regulas, kas attiecas uz vīniem (Padomes Regula (EK) Nr. 1493/1999, OV L 179, 14.7.1999., 1. lpp.), stipros alkoholiskos dzērienus (Padomes Regula (EK) Nr. 110/2008, OV L 39, 13.2.2008., 16. lpp.) un lauksaimniecības un pārtikas produktus (Padomes Regula (EK) Nr. 510/2006, OV L 93, 31.3.2006., 12. lpp.).

Komisija

- 2008. gadā publicēs zaļo grāmatu par lauksaimniecības produktu kvalitātes politiku, un tajā būs aplūkotas arī ĢI,
- izvērtēs (tostarp organizējot sabiedrisku apspriešanu) iespēju nodrošināt ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības sistēmu ražojumiem, kas nav lauksaimniecības produkti.

3.4. Rūpnieciskā īpašuma tiesības un konkurence

Rūpnieciskā īpašuma un konkurences tiesību kopējie mērķi ir veicināt inovāciju un sekmēt ekonomisko izaugsmi. Stingra rūpnieciskā īpašuma tiesību aizsardzība ir jāapvieno ar stingru konkurences tiesību piemērošanu.

Rūpnieciskā īpašuma tiesību esība un izmantošana pati par sevi nav nesaderīga ar konkurences tiesībām. Tikai ārkārtas apstākļos tiesību “izmantošanu” var uzskatīt par konkurences noteikumu pārkāpumu, īpaši tad, ja uzņēmumam ir dominējošs stāvoklis un tā darbība varētu radīt konkurences samazināšanos attiecīgajā tirgū. Pirmās instances tiesa ir apstiprinājusi apstākļus, kad, piemēram, licencēšanas atteikums var būt ļaunprātīgs, proti, kad bez atteiktās informācijas nav iespējams konkurēt otrreizējā tirgū, kad konkurence minētajā otrreizējā tirgū, visticamāk, tiks pilnīgi novērsta un kad jauniem izstrādājumiem, pēc kuriem ir patērētāju pieprasījums, liedz ienākt tirgū²⁸.

Rūpnieciskā īpašuma un konkurences tiesību saskares jomā aizvien lielāka nozīme ir standartu noteikšanai. Kopumā standartu noteikšana labvēlīgi ietekmē inovācijas un ekonomisko attīstību. Tomēr, lai izvairītos no iespējamiem konkurences traucējumiem, standartu noteikšanai jānorit atklāti un pārredzami²⁹. Viens piemērs konkurences traucējumiem varētu būt “patentu slazds”, kad standarta noteikšanai būtiskas patentētas tehnoloģijas īpašnieks *ex post* (t.i., pēc standarta noteikšanas) nosaka mākslīgi palielinātu vērtību savai patentētajai tehnoloģijai, ar nolūku slēpjot savu patentu standarta noteikšanas procesā.

Standartizācijas organizāciju iekšējie noteikumi var paredzēt *ex ante* (t.i., pirms standarta noteikšanas) pienākumu atklāt būtiskāko patentu pieteikumus un/vai izsniegtos patentus vai pienākumu uzņemties saistības licencēt būtiskākos patentus ar godīgiem, saprātīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem³⁰. Tāpat dažas organizācijas ir pieņēmušas noteikumus, kas paredz, ka standartam potenciāli būtisko tehnoloģiju īpašniekiem jāpaziņo maksimālā autoratlīdzības likme, ko tie iekasēs, ja tehnoloģija tiek izvēlēta iekļaušanai standartā. Komisija aicina Eiropas standartizācijas organizācijas šādu pieeju reāli izmantot.

²⁸ Pirmās instances tiesas (virspalātas) 2007. gada 17. septembra spriedums lietā T-201/04 *Microsoft* pret Komisiju.

²⁹ Komisijas paziņojums – Pamatnostādnes par EK līguma 81. panta piemērojamību horizontālās sadarbības nolīgumiem, OV C 3, 6.1.2003., 2. lpp.

³⁰ Vispārīgās pamatnostādnes sadarbībai starp CEN, Cenelec un ETSI un Eiropas Komisiju un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociāciju, kas parakstītas 2003. gada 28. martā, OV C 91, 16.4.2003., 7. lpp.

Noteikumus, kas paredz *ex ante* maksimālās autoratlīdzības likmju izpaušanu, nedrīkst izmantot kā aizsegu nelikumīgai cenas apspriešanai. Tomēr paši par sevi tie nav konkurences noteikumiem neatbilstoši. Patiesībā zināmos apstākļos tiem varētu būt ļoti pozitīva ietekme uz konkurenci, jo tie pavērtu izdevību *ex ante* konkurencei, kas balstīta gan uz tehniskajiem sasniegumiem, gan tehnoloģijas cenu. Šāda scenārija gadījumā ieguvējs būs patērētājs, jo *ex ante* konkurence novērsīs to, ka tiek iekasēta nesamērīgi augsta *ex post* cena. Neskatoties uz to, konkurences tiesību uzdevums nav kritizēt standartizācijas organizāciju politiku intelektuālā īpašuma jomā, bet gan sniegt norādes par to, kādi elementi varētu būt pretrunā ar konkurences principiem. Nozarei pašai ir jāizvēlas, kāda sistēma ir vispiemērotākā tās vajadzībām saskaņā ar šiem parametriem³¹.

Komisija

- uzsāks praktisku pētījumu par mijiedarbību starp intelektuālā īpašuma tiesībām un standartiem inovāciju veicināšanai³²,

- 2009. gada pirmajā ceturksnī pieņems apspriešanās dokumentu par standartizāciju informācijas un sakaru tehnoloģiju (IST) jomā, kurā aplūkos arī sakarību starp standartiem un rūpnieciskā īpašuma tiesībām nozarē.

4. INOVĀCIJU ATBALSTS MAZIEM UN VIDĒJIEM UZŅĒMUMIEM

Mazie un vidējie uzņēmumi (MVU)³³ veido 99 % visu uzņēmumu un Eiropā nodrošina 85 miljonus darbavietu. Prasmīga rūpnieciskā īpašuma tiesību izmantošana var kļūt par būtisku mehānismu, kas veicina MVU uzplaukumu. Tomēr MVU bieži vien pilnībā neizmanto rūpnieciskā īpašuma tiesību piedāvātās iespējas³⁴. Pētījumi liecina, ka šie uzņēmumi mazāk izmanto formālās rūpnieciskās īpašumtiesības, to vietā vairāk paļaujoties uz citām aizsardzības metodēm, piemēram, uz uzņēmējdarbības noslēpumiem vai tirgvedības priekšrocībām. Ja šāda situācija rodas neinformētības vai atbalsta trūkuma dēļ, tas ir nevēlami un liecina par to, ka vajadzīga tūlītēji politikas pasākumi.

4.1. MVU piekļuves uzlabošana rūpnieciskā īpašuma tiesībām

Bieži vien MVU min augstās izmaksas par iemeslu tam, ka tiem nepieder formālās rūpnieciskās īpašumtiesības. Atšķirībā no preču zīmju un dizainparaugu sistēmas MVU nevar izvēlēties starp valsts patentu režīmu un Kopienas patentu režīmu. Londonas nolīguma³⁵ stāšanās spēkā 2008. gada 1. maijā palīdzēs MVU izmantot vienotā tirgus priekšrocības, jo samazināsies Eiropas patentu tulkošanas izmaksas³⁶. Taču milzīgs attīstības potenciāls ir

³¹ Piemēram, noteiktos apstākļos bezmaksas licences var būt ļoti noderīgas, lai sekmētu plašu standartu ieviešanu jomās, kurās valda liela tīklu ietekme.

³² “Par standartizācijas ieguldījuma inovācijā palielināšanu Eiropā”, COM(2008) 133 galīgā redakcija.

³³ 2003. gada 6. maija Komisijas Ieteikums par mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu definīciju, OL L 124, 20.5.2003., 36. lpp.

³⁴ “Kopienas Lisabonas programmas īstenošana – mūsdienīga MVU politika izaugsmes un nodarbinātības veicināšanai”, COM(2005) 551 galīgā redakcija.

³⁵ 2000. gada 17. oktobra nolīgums par Eiropas Patentu konvencijas 65. panta piemērošanu, kas ir publicēts 2001. gada OJEP Nr. 549.

³⁶ Skatīt <http://www.epo.org/patents/law/legislative-initiatives/epc2000.html>.

saistīts ar rentablu un pieejamu Kopienas patentu³⁷, kuru izveidot MVU atkārtoti lūdza Mazās uzņēmējdarbības akta³⁸ apspriešanā. Viens no Mazās uzņēmējdarbības aktā izklāstītajiem desmit principiem ir tāds, ka ES un dalībvalstīm jānodrošina MVU vairāk izmantot vienotā tirgus sniegtās priekšrocības, tostarp piekļuvi patentiem un preču zīmēm.

Citi ierosinātie risinājumi ir MVU domāti stimuli, piemēram, tehnikas līmeņa iepriekšējās meklēšanas un subsīdijas pirmajiem 10 patenta pieteikumiem³⁹, kas varētu veicināt rūpnieciskā īpašuma tiesību aizsardzības izmantošanu. Jautājumam par to, kas būtu efektīvāk — izmaksu samazināšana visiem MVU (piemēram, samazinot kancelejas nodevas⁴⁰), mērķsubsīdijas⁴¹ vai nodokļu samazināšana par ienākumiem, kas gūti no rūpnieciskā īpašuma tiesību licencēšanas⁴², būtu jāvelta atsevišķs pētījums⁴³.

Komisija

- turpinās darbu pie efektīvas un ekonomiski izdevīgas, kvalitatīvas un juridiski drošas Eiropas līmeņa patenta sistēmas, tostarp pie Kopienas patenta un ES mēroga patenta jurisdikcijas,

-izpētīs, kā izveidot nākotnē paredzamā Kopienas patenta nodevu struktūru tādu, lai tā veicinātu MVU piekļuvi šim patentam.

Kamēr nav pieņemts Kopienas patents, dalībvalstis tiek aicinātas atbilstīgi Kopienas nostādnēm par valsts atbalstu pētniecībai, attīstībai un inovācijai⁴⁴

- izmantot noteikumus, lai atbalstītu rūpnieciskā īpašuma tiesības,

- izpētīt veidus, kā MVU var veiksmīgāk izmantot savas tiesības saskaņā ar minētajām nostādnēm, piemēram, samazināt patenta nodevas vai piemērot nodokļu atlaides, kas veicinātu aktīvāku licencēšanu.

4.2. MVU piekļuves uzlabošana strīdu izšķiršanas procedūrām

Nereti MVU ir ierobežoti resursi tiesvedības uzsākšanai, it īpaši patenta strīdu izšķiršanai. Efektīva, uzticama un Eiropas mērogā saskaņota patenta jurisdikcija par pieņemamām izmaksām ir pašsaprotams un ļoti efektīvs risinājums.

³⁷ “Eiropas patenta sistēmas stiprināšana”, COM(2007) 165 galīgā redakcija – skatīt II Pielikumu un atsaucies tajā, lai iepazītos ar aprēķiniem par izmaksu ietaupījumiem, ko dos Londonas nolīgums un Kopienas patents.

³⁸ http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/sba_en.htm#aa.

³⁹ http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/hearing/preliminary_findings_en.pdf.

⁴⁰ Saskaņā ar ASV Patenta likumu mazie uzņēmumi var iegūt 50% nodevas atlaidi; skatīt

http://www.uspto.gov/web/offices/pac/mpep/mpep_e8r6_appxl.pdf.

⁴¹ Piemēram, subsīdijas uzņēmumiem, kas piesaka patenta pirmo reizi (piemēram, „1er brevet service”, ko sniedz OSEO Innovation Francijā vai INSTI patenta programma MVU Vācijā), vai arī papildu subsīdiju piešķiršana (piem., IPAS pakalpojums Īrijā).

⁴² Dažas valstis pieļauj ienākumu nodokļa atlaides ienākumiem, kas gūti no patenta licencēšanas.

⁴³ Memorands par šķēršļu likvidēšanu, lai MVU atvieglotu intelektuālā īpašuma tiesību sistēmu izmantošanu: Ziņojums Uzņēmējdarbības un rūpniecības ģenerāldirektorātam 2007. gada jūnijā:

http://www.proinno-europe.eu/NWEV/uploaded_documents/IPR_Expert_group_report_final_23_07_07.pdf.

⁴⁴ OV C 323, 30.12.2006., 1. lpp.

Cits ierosinātais risinājums ir patentu strīdu izšķiršanas apdrošināšana. Jaunākajā Komisijas pētījumā⁴⁵ par šo tēmu izvērtēta dažu sistēmu piemērotība. Secināts, ka ekonomiski dzīvotspējīga būtu tikai obligāta sistēma. Tomēr nesenais darbs pie brīvprātīgu apdrošināšanas shēmu izveides liek apšaubīt šo rezultātu patiesumu. Tālab Komisija turpinās sekot turpmākai attīstībai šajā jomā.

Alternatīvas strīdu izšķiršanas mehānismi, it īpaši mediācija, var papildināt tiesu sistēmu un kļūt par dzīvotspējīgām alternatīvām gan MVU, gan lielākiem uzņēmumiem, ja šie mehānismi ir ātri, droši un izdevīgi. Direktīva 2008/52/EK⁴⁶ nosaka pārrobežu strīdu mediācijas kārtību. Tā atvieglo piekļuvi strīdu izšķiršanai, jo tajā aplūkoti mediācijas un civilās tiesvedības attiecību galvenie aspekti un sniegti noderīgi instrumenti mediācijas veicināšanai. Komisija arī mudina piemērot augstus mediācijas standartus iekšzemes strīdos un atbalsta Eiropas Mediatoru rīcības kodeksa⁴⁷ izmantošanu, lai uzlabotu mediācijas pakalpojumu kvalitāti un konsekenci.

Kopienas patenta un integrētas patentu jurisdikcijas sistēmas izstrādes kontekstā tiek pētīta Kopienas mēroga patentu strīdu izšķiršanas un mediācijas centra izveide, kas strādātu ar lietām, kurās netiek apstrīdēta patenta spēkā esība. Šāds centrs papildinās alternatīvās strīdu izšķiršanas mehānismus attiecībā uz patentiem, kuri neietilpst Kopienas sistēmā, un nodrošinās, ka MVU ir labāka un vienkāršāka piekļuve patentu strīdu risināšanai. Šis centrs izveidotu Kopienas mediatoru un šķīrējtiesnešu sarakstu, kuri varētu palīdzēt pusēm izšķirt strīdu. Lai gan alternatīva strīdu izšķiršana nebūtu obligāta, tiesnesis, kas darbojas integrētā patentu jurisdikcijā, kopā ar pusēm izpētītu iespējas izšķirt strīdu šķīrējtiesā un mediācijas centrā.

Komisija

- izpētīs, kā vēl vairāk varētu veicināt un atvieglot mediāciju un strīdu izšķiršanu šķīrējtiesās, ņemot vērā, ka pašlaik noris darbs pie Eiropas mēroga patentu strīdu izšķiršanas sistēmas.

Dalībvalstis

- tiek aicinātas Lisabonas stratēģijas kontekstā sniegt nepieciešamo atbalstu MVU, lai tie varētu īstenot rūpnieciskā īpašuma tiesības.

4.3. Kvalitatīvs atbalsts MVU rūpnieciskā īpašuma tiesību pārvaldīšanā

Lai gan Eiropā daudzi sabiedriski finansēti dienesti sniedz atbalstu MVU, tikai daži no tiem darbojas patiesi ražīgi, tomēr dažas labi izplānotu programmu “salas” pastāv⁴⁸. Rūpnieciskā īpašuma tiesības visā to dzīves ciklā kopā ar citu intelektuālo īpašumu būtu jāiekļauj sabiedrību uzņēmējdarbības plānos. Kvalitatīvs atbalsts MVU rūpnieciskā īpašuma tiesību

⁴⁵ “The possible introduction of an insurance against costs for litigation in patent cases”, *CJA Consultants Ltd.* pētījums: http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/patent/studies/pli_report_en.pdf (papildu pētījums).

⁴⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 21. maija Direktīva 2008/52/EK par konkrētiem mediācijas aspektiem civillietās un komercietās, OV L 136, 25.5.2008., 3. lpp.

⁴⁷ Skatīt http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.htm.

⁴⁸ Salīdzinošais novērtējums par valsts un reģionālajiem atbalsta pakalpojumiem MVU intelektuālā un rūpnieciskā īpašuma jomā – http://www.proinno-europe.eu/admin/uploaded_documents/Benchmarking-Report-SME.pdf.

pārvaldīšanā ir jāpielāgo šo uzņēmumu individuālajām prasībām. Tādēļ ir nepieciešama reti sastopama tehnisko, juridisko un uzņēmējdarbības zināšanu kombinācija. Pasniedzēju apmācības iniciatīva „ip4inno”⁴⁹ sagatavo pasniedzējus, kuri specializējas intelektuālā īpašuma tiesībās, dalīties zināšanās ar uzņēmējdarbības konsultantiem. MVU atbalsta dienesti arī dzan varētu labāk izmantot paši savu pieredzi. Valstu patentu biroju un tehnoloģiju/attīstības aģentūru sadarbība var radīt sinerģiju, apvienojot to tehniskās/juridiskās un uzņēmējdarbības zināšanas. Projekta "IP-Base" mērķis ir veicināt jaunu izpratni un atbalsta dienestu izveidi. Tā pamatā ir sadarbība starp valstu patentu birojiem un vietējām inovāciju organizācijām, tostarp tīklu "Enterprise Europe".

Lai izdzīvotu un attīstītos, Eiropas MVU arvien vairāk jādarbojas tirgos aiz ES robežām. Spēcīga intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzība ir ļoti svarīga, lai MVU varētu pilnībā izmantot jaunās tirdzniecības iespējas. Komisija palielinās palīdzības apjomu uzņēmumiem, kas darbojas trešās valstīs. Piemēram, Ķīnā ir izveidots rūpnieciskā īpašuma tiesību palīdzības dienests, kas sniedz uz uzņēmējdarbību orientētus padomus par rūpnieciskā īpašuma tiesībām un to realizēšanu. Šis pilotprojekts tiks izvērtēts, lai saprastu, vai šāds atbalsts būtu jāsniedz ilgtermiņā, jāpaplašina vai jāpārveido, lai apmierinātu MVU nākotnes prasības.

Komisija

- izvērtēs rūpnieciskā īpašuma tiesību palīdzības dienestu Ķīnā, lai optimizētu trešās valstīs sniegtos rūpnieciskā īpašuma tiesību atbalsta pakalpojumus MVU un izvērtētu ilgstoša un izvērsta atbalsta sniegšanas potenciālu.

Dalībvalstis tiek mudinātas

- vairojot visa veida uzņēmumu un pētnieku, to skaitā MVU, informētību par intelektuālā kapitāla pārvaldību.

5. INTELEKTUĀLĀ ĪPAŠUMA TIESĪBU PIEMĒROŠANA – VILTOŠANAS UN PIRĀTISMA APKAROŠANA

Jaunu izgudrojumu aizsardzība ar intelektuālā īpašuma tiesībām ir jāpapildina ar reāli funkcionējošiem piemērošanas mehānismiem. Viltošana un pirātisms ir sasniedzis satraucošus apjomus, kas ievērojami ietekmē inovācijas, ekonomisko izaugsmi un darbavietu radīšanu Eiropas Savienībā un apdraud Eiropas iedzīvotāju veselību un drošību. Lēš, ka 2005. gadā viltojumu un pirātisko izstrādājumu starptautiskās tirdzniecības apjoms visā pasaulē sasniedza 200 miljardus ASV dolāru⁵⁰. Viltošana un pirātisms ir ārkārtīgi plaša parādība, un uzskata, ka tās apjoms tikai aug — gan absolūtos skaitļos, gan proporcionāli pasaules IKP —, neatpaliekot no starptautiskās tirdzniecības tendencēm. Tādēļ pastāv akūta nepieciešamība pastiprināt darbību gan ES iekšienē, gan trešās valstīs, lai aizsargātu Eiropas uzņēmumus un to ieguldījumus inovācijās.

⁴⁹ Skatīt <http://www.proinno-europe.eu/index.cfm?fuseaction=page.display&topicID=63&parentID=54>.

⁵⁰ Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, The Economic Impact of Counterfeiting and Piracy 4/6/07 DSTI/IND(2007)9/PART4/REV1.

5.1. Efektīva piemērošana, izmantojot Kopienas tiesību aktus

Vienotajā tirgū nozīmīgākais ES ieguldījums cīņā pret viltošanu un pirātismu ir Tiesību piemērošanas direktīva⁵¹. Lai sasniegtu tās mērķus, tā ir pareizi jātransponē un praktiski jāpiemēro. Komisija palīdz koordinēt dalībvalstu īstenošanas ziņojumus, kas iesniedzami līdz 2009. gada 29. aprīlim.

Atbilstošos gadījumos arī krimināltiesības var kļūt par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanas instrumentu. Kriminālprocesa un sodu ieviešanas atšķirības rada atšķirības arī tiesību turētāju aizsardzības līmenī. Komisija joprojām uzskata, ka dalībvalstīm ir jāievieš efektīvi krimināltiesību pasākumi.

Gadījumos, kad ar tiesas spriedumu ir konstatēts intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpums, tiesas sprieduma vai nolēmuma piemērošanai nevajadzētu radīt ievērojamas grūtības tiesību turētājam. Komisija apsver, kādā veidā var vienkāršot pārrobežu piemērošanu, kas būtu viens no uzdevumiem, pārskatot Briseles I regulu⁵². Viens no iecerētajiem elementiem ir atcelt ekzekvatūras prasību⁵³ kā nosacījumu citas dalībvalsts sprieduma piemērošanai.

Komisija

- nodrošinās Tiesību piemērošanas direktīvas 2004/48/EC pilnīgu transponēšanu un reālu piemērošanu,

- izskatīs, kā pārrobežu spriedumu piemērošanu varētu uzlabot, pārskatot Briseles I regulu.

5.2. Pasākumi uz robežām

Saskaņā ar muitas tiesībām preces, par kurām ir aizdomas par intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu, ir konfiscējamas uz Kopienas robežām⁵⁴. Lai to varētu īstenot, intelektuālā īpašuma tiesību subjektiem ir pilnībā jāsadarbojas ar muitas iestādēm un jāsniedz informācija, kas dos iespēju muitai sekmīgi izmeklēt aizdomīgus sūtījumus. Šāda sadarbība ir viens no pamatelementiem, kas minēts rīcības plānā par muitas reakciju cīņā ar viltošanu un pirātismu, ko Komisija pieņēma 2005. gada oktobrī⁵⁵ un ko ir apstiprinājusi Padome. Komisija drīz iepazīstinās ar rīcības plāna īstenošanas rezultātiem un ir nodomājusi pēcāk izveidot jaunu muitas rīcības plānu, balstoties uz pirmā plāna panākumiem. Jaunākie grozījumi Muitas kodeksā, lai uzlabotu drošības un drošuma kontroli, sniedz jaunas iespējas strauji izplatīt informāciju par sevišķi riskantiem pārvadājumiem. Šie instrumenti ir jāizmanto pilnībā.

⁵¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/48/EC par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu, OV L 157, 30.4.2004., 16. lpp.

⁵² Padomes 2000. gada 22. decembra Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās, OV L 12, 16.1.2001., 1. lpp.

⁵³ Gadījumos, kad pastāv ekzekvatūras prasība, vienā dalībvalstī taisīts spriedums, kas ir piemērojams minētajā dalībvalstī, ir piemērojams arī citā dalībvalstī, ja tas ir izsludināts par tur piemērojamu.

⁵⁴ Padomes 2003. gada 22. jūlija Regula (EK) Nr. 1383/2003 par muitas rīcību attiecībā uz precēm, par kurām ir aizdomas, ka tās pārkāpj atsevišķas intelektuālā īpašuma tiesības, un pasākumiem, ko veic attiecībā uz precēm, kas ir pārkāpušas šādas tiesības, OV L 328, 30.10.2004., 16. lpp.

⁵⁵ „Paziņojums par muitas reakciju uz jaunākajām tendencēm viltošanā un pirātismā”, COM(2005) 479 galīgā redakcija.

To muitas izmeklēto gadījumu skaits, kas saistīti ar viltotiem un pirātiskiem izstrādājumiem, 2007. gadā pieauga par 15 % — gadījumu skaits pārsniedza 43 000⁵⁶. Aktīvāks muitas darbs devis ievērojamus rezultātus, taču ir skaidrs, ka tā ir tikai daļa no risinājuma. Ir ļoti svarīgi, lai to papildinātu pasākumi, kuru mērķis ir novērst tādu preču izplatīšanu un ražošanu, kas pārkāpj intelektuālā īpašuma tiesības. Turklāt ir atzīts, ka ir būtiska turpmāka sadarbība ar muitas iestādēm ražotājvalstīs. Tālab patlaban kopā ar Ķīnas iestādēm tiek izstrādāta kopīgs muitas rīcības plāns pret viltošanu un pirātismu. Šis plāns ir jāpabeidz 2008. gadā.

Vienlaikus vienots Kopienas patents, kas nodrošina aizsardzību visā teritorijā bez „apiešanas” iespējām, padarītu efektīvāku cīņu pret Eiropas valstīs patentētu izstrādājumu viltošanu un imitēšanu. Tas palīdzētu novērst viltotu izstrādājumu iekļūšanu Eiropas vienotajā tirgū, palīdzētu muitas iestādēm tos konfiscēt uz visām ES ārējām robežām un sekmētu to izņemšanu no tirgus, ja tie nonāk izplatīšanas kanālos.

Komisija

- centīsies panākt, lai tiesību turētāji un muitas iestādes pilnībā izmantotu informācijas apmaiņas instrumentus ar mērķi cīnīties ar viltotu preču augsta riska pārvadājumu plūsmu,
- izstrādās jaunu rīcības plānu par muitas pretdarbību viltošanai un pirātismam,
- 2008. gadā kopā ar Ķīnas muitas iestādēm izstrādās kopēju rīcības plānu pret viltošanu un pirātismu.

5.3. Nelegislatīvi papildpasākumi

Lai piemērošana būtu efektīva, ir jāuzlabo saziņa starp Komisiju un dalībvalstīm, starp dažādām iestādēm dalībvalstīs un starp publisko un privāto sektoru. Tāpat jāvaicā izpratne par viltošanas un pirātisma nodarīto kaitējumu. Nereti patērētājiem viltotas preces saistās ar lētu apģērbu un luksusprečām, taču viņi nav informēti par veselības un drošības apdraudējumu, ko rada medikamentu, personiskās higiēnas preču, elektronisko komponentu un motorizēto transportlīdzekļu detaļu viltojumi. Turklāt ir maza izpratne par savstarpējo saistību starp viltotām precēm un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, naudas atmazgāšanu, narkotiku kartelēm, paramilitāriem veidojumiem, organizētās noziedzības bandām un bērnu darbaspēka izmantošanu. Kā līdzeklis pirātisma apkarošanai tiek plaši atbalstīta ideja par izglītošanu un informētības palielināšanu par to, cik liela nozīme ir autortiesībām, lai nodrošinātu satura pieejamību⁵⁷. Kategoriska sabiedrības nostāja pret intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem palīdzētu uzlabot turētāju, tostarp MVU, tiesību īstenošanu⁵⁸.

Lai uzlabotu informācijas ieguves tīklus, Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm un izpētīs, kā informācijas apkopošanu un dokumentēšanu par nelikumīgiem darījumiem padarīt efektīvāku. Dalībvalstu līmenī koordināciju starp galvenajām institūcijām (tostarp muitas iestādēm, policiju, tirdzniecības uzraudzības iestādēm, prokuratūru, intelektuālā īpašuma birojiem un

⁵⁶ Skatīt http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics2007.pdf.

⁵⁷ “Paziņojums par tiešsaistē pieejamu radošo saturu vienotajā tirgū”, COM(2007) 836 galīgā redakcija.

⁵⁸ Viltošanas ietekme uz ES MVU un pārskats par dažādām publiskām un privātām intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanas iniciatīvām un resursiem: http://www.ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/industry/doc/Counterfeiting_Main%20Report_Final.pdf.

tiesām) var palīdzēt uzlabot labas prakses apmaiņu. Dalībvalstu starpā varētu izveidot efektīvu administratīvās pārrobežu sadarbības tīklu, lai veicinātu ātru informācijas apmaiņu. To varētu izveidot, balstoties uz esošajām sistēmām, piemēram, iekšējā tirgus informācijas sistēmu⁵⁹, ko varētu izmantot, lai izplatītu informāciju par viltotām precēm.

Piemērošanu var uzlabot arī lielāka sadarbība starp publisko un privāto sektoru. Komisija izzinās, kādā mērā būtu iespējams noslēgt starpnozaru vienošanos ES līmenī, lai plašā mērogā apkarotu ar autortiesībām aizsargātu materiālu nelikumīgu lejupielādi, saglabājot līdzsvaru starp nepieciešamību aizsargāt personisku informāciju un failu apmaiņas vietņu ietekmi uz radošo industriju. Varētu arī panākt ieinteresēto aprindu vienošanos ES līmenī, kas sekmētu viltotu izstrādājumu interneta tirdzniecības izskaušanu.

Komisija

- izskatīs izpratnes vairošanas pasākumu iespējamo devumu, lai mainītu sabiedrības viedokli par viltotām un pirātiskām precēm gan Eiropas, gan dalībvalstu līmenī,
- pētīs, kā iespējams uzlabot informācijas vākšanu, lai izveidotu pārskatāmu dokumentāciju kā pamatu mērķtiecīgākiem piemērošanas pasākumiem,
- centīsies uzlabot visu ieinteresēto pušu sadarbību cīņā pret viltošanu un pirātismu konkrētās dalībvalstīs, lai uzlabotu pasākumu efektivitāti valstu līmenī,
- izzinās iespējamās risinājumus, lai izveidotu efektīvu tīklu administratīvai sadarbībai starp dalībvalstīm, kas ļautu veikt pasākumus Eiropas mērogā,
- veicinās publiskā/privātā sektora vienošanās cīņā pret intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem,
- centīsies panākt starpnozaru vienošanos ES līmenī, lai samazinātu pirātismu un viltotu preču tirdzniecību internetā.

Dalībvalstis tiek aicinātas saskaņā ar Lisabonas stratēģiju nodrošināt, ka izpildiestādēm ir pieejama pietiekama informācija un resursi konstruktīvam darbam ar tiesību turētājiem cīņā pret intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem.

6. STARPTAUTISKAS NORISES

6.1. Preču zīmju tiesību reforma

Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas (WIPO) 2006. gada Singapūras līgums par preču zīmēm⁶⁰ balstās uz 1994. gada Preču zīmju līgumu, un tā mērķis ir izveidot mūsdienīgu un dinamisku starptautisku satvaru preču zīmju reģistrācijas administratīvo procedūru saskaņošanai. Līgumā aplūkota komunikācijas tehnoloģiju attīstību, laika ierobežojumu samazināšana un tieši atzītas netradicionālas grafiskas preču zīmes un speciālas zīmes kā, piemēram, skaņas un garšas zīmes. Pastāv arī īpašas vienošanās par tehniskās palīdzības sniegšanu jaunattīstības valstīm, lai palīdzētu tām pilnībā izmantot visas līguma noteikumu

⁵⁹ Skatīt <http://ec.europa.eu/idabc/en/document/5378/5637>.

⁶⁰ Skatīt <http://www.wipo.int/treaties/en/ip/singapore/>.

sniegtās priekšrocības. Eiropas industrija būs ieguvēja no veiksmīgas vienošanās par līgumu tikai tad, ja to ratificēs vai tam pievienosies ES dalībvalstis un Eiropas Kopiena.

Komisija sagatavos bāzi, lai EK varētu pievienoties Singapūras līgumam par preču zīmēm, un aicina dalībvalstis ratificēt šo līgumu.

6.2. Patentu reformas darba kārtība

Patentu tiesību saskaņošana Eiropas uzņēmumiem var atvieglot izgudrojumu patentēšanu ārpus ES. Kopš 1970. gada Patentu kooperācijas līgums⁶¹ ir nodrošinājis starptautisku patentu aizsardzību, iesniedzot tikai vienu starptautisko patenta pieteikumu. Tiesību aktos noteiktās formalitātes lielā mērā ir saskaņotas ar 2000. gada Līgumu par patentu tiesībām⁶², taču nesekmīgi bijuši centieni vienoties par Līgumu par materiālajām patentu tiesībām. Jaunattīstības valstis ir izteikušas bažas, vai patentu sistēma pienācīgi ievēros to intereses. Taču būtiskas atšķirības pastāv arī starp rūpnieciski attīstīto valstu patentu sistēmām. ASV patentu piešķir pirmajam izgudrojuma autoram, atšķirībā no Eiropas, kur patentu piešķir personai, kas pirmā iesniedz patenta pieteikumu. Ir vēl citas atšķirības — ASV ir noteikts labvēlības periods pirms pieteikuma iesniegšanas, kura laikā var atklāt informāciju par izgudrojumu, nekaitējot vēlākiem patentu pieteikumiem, un ASV nav pienākuma publicēt visus ASV neizlemtos pieteikumus 18 mēnešu laikā no to iesniegšanas vai prioritātes datuma. Transatlantiskajā ekonomikas padomē Komisija kopīgi ar ES dalībvalstīm strādās pie tā, lai rastu veidus turpmākai starptautisko patentu tiesību saskaņošanai.

Materiālo patentu tiesību saskaņošana vienkāršotu patentu apstrādi, veicinātu lielāku kopdarbu starp patentu birojiem un laika gaitā ļautu panākt patentu biroju izsniegto patentu savstarpēju atzīšanu Eiropas pienākums ir nodrošināt, lai augsti patentspējas standarti kļūtu par daļu no daudzpusēja regulējuma.

Komisija kopā ar ES dalībvalstīm strādās pie starptautisko patentu tiesību saskaņošanas gan sarunās par Nolīgumu par materiālajām patentu tiesībām, gan Transatlantiskajā ekonomikas padomē.

6.3. Intelektuālā īpašuma tiesību piemērošana trešās valstīs

Intelektuālā īpašuma tiesības ir ES uzņēmumu konkurētspējas faktors, tāpēc arvien lielākas bažas rada šo tiesību aizvien lielākais pārkāpumu skaits trešās valstīs. Kad 2004. gadā tika pieņemta Stratēģija par intelektuālā īpašuma tiesību īstenošanu trešās valstīs⁶³, Komisija uzsvēra, ka jāpastiprina intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanas pasākumi un sadarbība ar vairākām prioritārām valstīm⁶⁴, pamatojoties uz atsevišķu pārskatu⁶⁵, ko regulāri atjauninās. Pasākumi ar prioritārajām valstīm ietver sadarbības stiprināšanu ar līdzīgi noskaņotām valstīm, dialogu uzsākšanu par intelektuālā īpašuma tiesībām, tehniskās palīdzības resursu novirzīšanu intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanai un to ES uzņēmumu izpratnes vairošanu par intelektuālā īpašuma tiesību jautājumiem, kas darbojas šajās valstīs. Divpusējā līmenī visos patlaban apspriestajos tirdzniecības nolīgumos ietvertas īpašas nodaļas par

⁶¹ Skatīt <http://www.wipo.int/treaties/en/registration/pct/>.

⁶² Skatīt <http://www.wipo.int/treaties/en/ip/plt/index.html>.

⁶³ OV, C 129, 26.5.2005., 3. lpp.

⁶⁴ “Globālā Eiropa: konkurence pasaulē – ieguldījums ES izaugsmes un nodarbinātības stratēģijā”, COM(2006) 567 galīgā redakcija.

⁶⁵ http://ec.europa.eu/trade/issues/sectoral/intell_property/survey2006_en.htm.

intelektuālā īpašuma tiesībām. Izmantojot normatīvo konvergenci, būtu jāpanāk efektīva intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzība un piemērošana un sīkāk jāprecizē starptautiskās saistības.

Pēc daudzpusējām sarunām ir radušās jaunas piemērošanas iniciatīvas tādos forumos kā PTO/TRIPS Padome, G8 (Heiligendammes process), ESAO un WIPO. Jauns ierosinājums intelektuālā īpašuma tiesību starptautiskā regulējuma stiprināšanā ir Kontrafaktu preču tirdzniecības novēršanas nolīgums. Šī kopīgā ASV un Japānas iniciatīva tiecas panākt starptautisku vienošanos cīņā pret intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem. Tajā noteiktas trīs galvenās vienošanās jomas: starptautiskā sadarbība, galvenokārt starp muitas iestādēm un citām izpildiestādēm, piemērošanas uzlabošana, paaugstinot kompetenci, un tiesību aktos noteiktais regulējums. Ņemot vērā koordinētas rīcības potenciālu, Komisija saskaņā ar tās sarunu pilnvarām strādā, lai panāktu oficiālu vienošanos.

Komisija

- *regulāri sagatavos pārskatu par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanas pasākumiem ārpus ES,*
- *tieksies divpusējos tirdzniecības līgumos iestrādāt intelektuālā īpašuma tiesību efektīvas aizsardzības un piemērošanas nosacījumus,*
- *ar likumdevēju dialogu stiprinās piemērošanas pasākumus un sadarbību trešās valstīs, it īpaši valstīs ar augstu viltošanas un pirātisma līmeni,*
- *strādās pie daudzpusēja Kontrafaktu preču tirdzniecības novēršanas nolīguma.*

6.4. Attīstības jautājumi

Pēdējos gados starptautiskās debatēs aizvien lielāka uzmanība pievērsta rūpnieciskajam īpašumam jaunattīstības valstīs un veidiem, kā to izmantot kā sociālās, ekonomiskās un kultūras attīstības instrumentu. 2007. gadā WIPO izveidotā Pastāvīgā attīstības un intelektuālā īpašuma komiteja varētu kļūt par nozīmīgu platformu, lai šīs debates būtu sekmīgas. Cits piemērs ir Pasaules veselības organizācijas (PVO) *ad hoc* Starpvaldību darba grupa sabiedrības veselības, inovāciju un intelektuālā īpašuma lietās, kas nesen izstrādāja globālu stratēģiju⁶⁶ ar mērķi uzlabot piekļuvi medikamentiem un cīnīties ar aizvien nopietnāko problēmu, ko rada novārtā atstātas slimības, īpaši jaunattīstības valstīs. ES vēl aizvien ir ļoti svarīga loma ar rūpnieciskā īpašuma tiesībām saistītās iniciatīvās jaunattīstības un mazattīstītu valstu interesēs.

Saskaņā ar ANO Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām 2007. gadā izstrādāja Bali ceļvedi⁶⁷, kurā atklājas sakarības starp intelektuālā īpašuma tiesību politiku un tehnoloģiju nodošanai labvēlīgu vidi. ES ir gatava iesaistīties diskusijā, ja iespējamais blakusefekts var kavēt jaunattīstības valstu sekmes cīņā ar klimata pārmaiņām.

WIPO Starpvaldību komitejā intelektuālā īpašuma, ģenētisko resursu, tradicionālo zināšanu un folkloras lietās Eiropas Kopiena 2004. gadā iesniedza priekšlikumu noteikt obligātu prasību patenta pieteicējam atklāt jebkādu ģenētisko resursu un attiecīgo tradicionālo zināšanu

⁶⁶ <http://www.who.int/phi/documents/POAWhitePaper.pdf>.

⁶⁷ Skatīt http://unfccc.int/meetings/cop_13/items/4049.php.

avotu/izcelsmi, kas izmantotas patenta pieteikumā⁶⁸. Šī prasība varētu palīdzēt tām pamatiedzīvotāju kopienām, no kurām ir cēlušies šie ģenētiskie resursi un tradicionālās zināšanas, lai pārbaudītu atbilstību piekļuves un ieguvumu dalīšanas noteikumiem, lai taisnīgi sadalītu ieguvumus no patentu komerciālas izmantošanas, kā arī palīdzēt patentu birojiem šo izgudrojumu novitātes ekspertīzē. Tālab Komisija arī turpmāk atbalstīs centienus panākt šā priekšlikuma pieņemšanu un ņem vērā, ka patentu tiesības dažās dalībvalstīs nosaka, ka ir jāatklāj informācija par patentu pieteikumos norādītā bioloģiskā materiāla ģeogrāfisko izcelsmi.

Pēc Dohas deklarācijas, ko Pasaules tirdzniecības organizācija (PTO) pieņēma 2001. gadā⁶⁹, un pēcākiem lēmumiem⁷⁰ grozīt TRIPS Līgumu 2006. gada maijā ES pieņēma regulu par patentu piespiedu licencēšanu attiecībā uz farmaceitisko produktu ražošanu eksportam uz valstīm, kurās ir sabiedrības veselības aizsardzības problēmas⁷¹. ES 2005. gadā ratificēja protokolu, ar ko groza TRIPS līgumu, un tas skaidri liecina par tās apņēmību risināt šo jautājumu.

Komisija aktīvi piedalīsies starptautiskās diskusijās, lai palīdzētu jaunattīstības valstīm realizēt to rūpnieciskā īpašuma tiesību potenciālu.

7. SECINĀJUMI.

Ir vajadzīga vienota rīcība, lai kompensētu trūkumus pašreizējā rūpnieciskā īpašuma tiesību sistēmā ar mērķi pilnībā izmantot Eiropas inovāciju potenciāla un konkurētspējas priekšrocības. Patentu jomā Kopienas patents ievērojami mazinātu tādas izgudrojumu aizsardzības grūtības kā izmaksas un sarežģītība, ar ko sastopas Eiropas izgudrotāji un uzņēmēji. Turklāt integrēta ES mēroga jurisdikcijas sistēma varētu ievērojami uzlabot piekļuvi strīdu izšķiršanai un veicināt juridisko noteiktību gan attiecībā uz tiesību turētājiem, gan trešām personām. Tādēļ ir ļoti svarīgi, lai šie mērķi tiktu sasniegti pēc iespējas ātrāk.

Kad būs pieņemti patlaban sagatavošanā esošie likumdošanas priekšlikumi, Kopienas līmenī būs izveidotas galveno rūpnieciskā īpašuma tiesību aizsardzības sistēmas. Taču vairāki šo sistēmu aspekti laika gaitā būs jāizvērtē, lai nodrošinātu to optimālu efektivitāti. Turklāt ir jāveic nozīmīgi papildpasākumi, lai stiprinātu tiesisko regulējumu un lai tas varētu nodrošināt nesatricināmas un reāli piemērojamas tiesības gan lieliem, gan maziem Eiropas uzņēmumiem visās nozarēs, kā arī izgudrotājiem un pētniecības organizācijām; tikai tā varēs pilnībā izmantot iespēju potenciālu, ko piedāvā globālā, uz zināšanām balstītā ekonomika.

Šajā paziņojumā galvenokārt izklāstīti pasākumi Kopienas līmenī. Taču tā mērķis ir veicināt turpmāku dalībvalstu un ieinteresēto aprindu dialogu un pasākumus. Šajā ziņā nozīmīga loma ir dalībvalstīm, kam jāformulē stratēģijas savā kompetences jomā. Turklāt izgudrotājiem, pētniecības organizācijām un MVU ir vajadzīga dziļāka izpratne par rūpnieciskā īpašuma tiesību potenciālu, lai varētu pieņemt izsvērtus lēmumus. Izmantojot formālās rūpnieciskā

⁶⁸ Skatīt http://www.wipo.int/tk/en/genetic/proposals/european_community.pdf.

⁶⁹ Skatīt http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_trips_e.htm.

⁷⁰ Skatīt http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/implem_para6_e.htm un http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/wtl641_e.htm.

⁷¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 17. maija Regula (EK) Nr. 816/2006 par patentu piespiedu licencēšanu attiecībā uz farmaceitisko produktu ražošanu eksportam uz valstīm, kurās ir sabiedrības veselības aizsardzības problēmas, OV L 157, 09.06.2006., 1. lpp.

īpašuma tiesības, uzņēmumiem tās būtu jāiekļauj kopējā uzņēmējdarbības stratēģijā. Tādēļ pastāv kopīga atbildība par to, lai realizētu potenciālu, ko Eiropas ekonomikai var dot rūpnieciskā īpašuma tiesības.